ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆՔ

ԿՐՕՆՔ ՀՆԴԿԱՑ*

ԱՇԽԱՐՀԻՍ ստեղծումն.— Պրահմ.— Պրահմա.— Վիշնու.— Սիւա.— Հնդկաց կրօնից նկատմամբ երկու զանազան դար նկատելու է. հին դար՝ որուն առասպելներն մեծ նմանութիւն ունին Յունաստանի առասպելաց հետ, և նոր դար՝ որ երկրորդակարգ համարեր է աստուածներն և հին առասպելներն, որպէս զի անոնց տեղ աւելի այլանդակ, բայց ըստ երևութին փիլիսոփայական առասպելներ անցնէ։

Հին Հնդկաստանի գլխաւոր աստուածն էր Ինդրա, շանթահար և ամենեւին Արամազդայ նման։— Փոթորկի ատեն կը կռուէր օձամարմին ճիւաղին՝ Վրեդրա դիւին հետ, որ անձրևաց բարերար ջրերն իւր կողաց մէջ բռնած կը պահէր։ Ինդրայի հետ էր և Ակնի, աստուած հրոյ, և երկուքն ալ Մարդուտ բանակը կը գործածէին, որ են նպաստաւոր հողմունք՝ որ ամպերը կը հալածեն և զոհին կրակը կ'արծարծեն։— Միւս գլխաւոր աստուածներն էին Արշալոյս, Ասուրինք կամ ասպետք, նման Կաստորի և Պոլիտևկիսի և առաւօտեան արշալոյսն և երեկոյեան վերջալոյսքն են. Վարուռմնա՝ երկինք գիշերոյ, Ուրանոսն Յունաց. Ատիդի, երկիր, մայր արեգակնային երկոտասան աստուածոց, Սաւեդրայի, Միդրայի, Վիշնուի և այլն. Եամա՝ աստուածն մեռելոց. Գիտորիսք կամ ոգիք նախնեաց, և ուրիշ շատեր։

Աստուածային միութեան գաղափարն որ Հնդկաստանի հին ա-

* Հնդկաց ազգն, որ հնութեամբն և գիտական զարգացմամբ շատ նշանաւոր եղեր է, իւր կրօնական թանձր մոլորութեանց մէջ ևս ունի ճշմարտութեան հետքեր, որոնք կարող են զարգացեալ դարուս կամակոր մտքերը կշտամբել և համոզել։ Սոյն նպատակաւ ահա կ'ուզենք համառօտ գաղափար մի տալ անոնք կրօնքին վերայ։

digitised by A.R.A.R.@

ռասպելներուն մէջ կը տեսնուի, աւելի որոշ է և բացայայտ նոր ա-ռասպելներու մէջ՝ իրենց այլանդակ խառնուրդով հանդերձ։

Գերագոյն Աստուծոյ մը վարդապետութիւնը կ՚ընդունէին, որուն միւսներն արտաքին յայտնութիւնք են։ Անոր անունը Պրահմ է, իր-մէ դուրս երեք աստուած կան, Պրահմա, Սիւա և Վիշնու։

Պրահմա՝ յօրինող աշխարհի, Վիշնու՝ պահապան ստեղծագործու-թեան, և Սիւա՝ աստուած ապականիչ։ Այս երեք աստուածոց միու-թիւնն կը կազմէ Տրիմուրթին կամ հնդկային Երրորդութիւնը։

Տրիմուրթի։— կը նկարեն զՏրիմուրթի երեք գլուխ մի միայն մարմնոյ վրայ։— Մէկ ձեռքով էակաց շղթայն բռնած է, միւսովն զեր-կիր բեղնաւորող ջրոյ սափորն։— Ձախ կողմն կեցած է Վիշնու պա-տանեկան և սիրելի դիմօք. աջ կողմն կեցած է Սիւա՝ վայրագ բար-բարոսութեան կերպարանքով։

ԶՊրահմա բովանդակող ոսկի հաւկիթն ջրոյ մակերեւութին վրայ կը ծփար. երբ աստուածն անկէ դուրս ելաւ՝ կոտրած կեղևն երկու մաս բաժնուեցաւ, որուն մէկ մասն երկինք՝ միւս մասն երկիր ե-ղաւ. ընդ մէջ երկնի և երկրի՝ Պրահմա դրաւ զեթերն, կարգաւ ստեղծեց աստղերն, բոյսերն, ծառք և կենդանիք։ Երբ երկիրն պա-տրաստուեցաւ և կրնար ընդունել մարդը, Պրահմա նախ իր գլխէն հանեց Պրահմանա անունով մարդ մը, որուն տուաւ Վետայ նուի-րական գրքերը, ուր աւանդուած էր ճշմարտութիւնն.— Պրահմանա-յէն ծնան Պրահմանայք, որք կրօնքը պիտի պահէին երկրիս վրայ։ Ա-պա Պրահմա իր աջ բազուկէն հանեց զինուոր մը, քահանայն պաշտ-պանելու համար. իր ազդերէն երրորդ մարդ մը հանեց, երկրագործ և վաճառական, որպէս զի քահանայն և զինուորն սնուցանեն և հա-րըստացնեն, վերջէն չորրորդ մարդ մ՚ելաւ իր ոտքէն, որպէս զի հայր ըլլայ արուեստաւորաց՝ որ այլոց համար պիտի աշխատին։ Պրահ-մայէն ձեւացած այս ծագմամբ և նպատակաւ զանազան չորս տրա-րածններէն յառաջ եկած են Հնդկաստանի ժողովրդոց դասակար-գերն։ Վերջին կարգն, Պարիայից կարգն, որ միւս կարգաց խնչե-րանքներէն ձեւացած է, զատ է Պրահմայի որդիքներէն, գարշելի և ամենայն նախատանաց և խեղճութեանց ենթակայ։

Պրահմա, աշխարհքը կարգաւորելէն ետքը, այնպէս գոռոզացաւ և այնչափ բռնութիւններ գործեց, որ իր եղբարանց ի պատուհաս՝ Պրահմ կամ Պհակաւադ. գերագոյն զօրութիւնն զինքը յանդունդս ձգեց։ Նա որպէս զի կարենայ նորէն իր կարգը բռնել իր երկու եղ-բարց՝ Վիշնու և Սիւայի քով, ի բնավայրն աստուածոց, չորս այլ և այլ դարերու մէջ երկրիս վրայ երևցաւ։— Նախ բանաստեղծ ագ-ռաւի կերպարանքով երևեցաւ. ետքը պարիայի դէմքով և Վալմիքի անուամբ երևցաւ. այս կերպարանաց մէջ նախ անգութ աւազակ,

ապա խիստ ապաշխարող մ'եղաւ. Վետայից Նուիրական գրքերը՝ զոր իւր անկումէն առաջ շարագրեր էր՝ մեկնեց և Ռամայանա մեծ քընարերգականը հրատարակեց։ Դար մը ետքը Վիազա հռչակաւոր բանաստեղծին անուամբ մէջ տեղ ելաւ, որ Հնդկաստանի մեծամեծ դիւցազներգութեանց մեծ մասն շարագրած էր. վերջապէս երկաթի դարուն մէջ եկաւ Քաղիտասա անուամբ, Հնդկաստանի թատերական հիանալի բանաստեղծութիւնները աշխատասիրեց։

Վիշնուի մարմնափոխութիւնք աւելի են քան զԲրահմայիններն — իւր պաշտօնն աշխարհիս պահպանութիւնն էր. ամէն անգամ որ երկիրս ձախորդութեան մը հանդիպէր՝ անվրէպ օգնութեան կը հասնէր։

Հսկայ մը տարեր էր Վետաներն և երկիրս ճշմարտութեան այս աղբիւրէն զրկուած՝ բարբարոսութեան մէջ ինկնալու վրայ էր։ Վիշնու երկայն ատեն երկրիս վրայ պտըտեցաւ առանց գողը գտնալու. վերջապէս իմացաւ որ գողն իւր գողունիով ծովուն խորը ծածկուեր էր. ձկան կերպարանօք գնաց հսկային որջը մտաւ, սպանեց զնա և սուրբ գրքերը առաւ մարդոց մէջ բերաւ։

Աստուածք անմահութիւն տուող ըմպելի մը հնարեր էին. չար ոգիներն միշտ հակառակորդք աստուածոց, ուզեցին այդ ըմպելին ձեռք ձգել։ Անոնց յարձակումն ահեղ եղաւ, և այս առթիւ եղած պատերազմն զաշխարհս տակն ու վրայ ըրաւ և զՄերու[1] լեռն ծովը ձգեց։— Ստեղծագործութիւնն նորէն ի քաւոսն կը դառնար, երբ Վիշնու կրիայի կերպարան առնըլով՝ իւր պատենին վրայ առաւ աշխարհաց ծանր բեռն, և տիեզերաց կործանման առջևն առաւ։ Այսու երկիրն իւր սովորական դիրքն առաւ և ամենայն ինչ կարգի մտաւ։ Ցանկարծ աստուածային ըմպելիէն քանի մի կաթիլ ծովու ջրին հետ խառնուելով՝ ծովը մասամբ կաթի լիճ փոխեցին, ուստի ելան եռապատիճ սպիտակ փիղ մի մեծ և եռագլուխ խրոխտ ձի մի։

Ուրիշ անգամ այլ երկիրս պիտի ոչընչանար. սոսկալի հսկայ մի տափկըցնելով և գլորտելով զայն՝ անդունդը կը տանէր։ Վիշնու վարազի կերպարանք առաւ, հսկայի ետևէն ինկաւ, հասաւ և յաղթեց. երկիրն ամփոփելով՝ իւր յաղթական ժանիքներով բերաւ տեղը դրաւ։ Վիշնու առիւծի կերպարանք մտաւ հսկայի մը յաղթելու համար, որուն գոռոզութիւնն և ամբարշտութիւնն մարդկային ազգը կ'ապականէր։ Աստուածային առիւծն սիւնէ մը դուրս ցատկեց հրէշին վրայ և անոր մարմինը բզիկ բզիկ ըրաւ։

Քաղեալ 'ի դիցաբանութենէ

Շարունակելի

Հ. ՆԵՐՍԷՍ Վ. ՃՆՏՕՑԵԱՆ

1. Մէրու՝ դից բնավայրն է, Հնդկաստանի Ողիմպոսն։

digitised by A.R.A.R.@